

sas árið 1855, en þá var Kansas fylki sem óðast að byggjast. Þetta voru tíundu húferlaflutningar hans á ævinni. Fimm uppkomnir synir hans höfðu farið á undan til að tryggja fjölskyldunni jarðnaði, en þeir höfðu gert lítið annað. Þegar John Brown sjálfur kom á vettvang með aðeins sextíu sent í vasanum, gat hann ekki gengið að þeirri uppskeru, sem hann hafði talið vísa. En reyndar gildi John Brown það einu. Hann hafði ekki fyrst og fremst flutzt til Kansas til að koma ár sinni fyrir borð í peningamálum, heldur var það köllun hans að fara þangað til að koma í veg fyrir að þrælahald yrði leyft í Kansas. John Brown hafði að vísu ekki nema sextíu sent í vasanum, þegar hann kom til Kansas, en hann hafði meðferðis vagn, sem var hlaðinn skotfærum.

Kansas var á þessum árum enn ekki orðið ríki í Bandaríkjunum, en gert var ráð fyrir, að svo yrði innan tíðar. Bæði fylgismenn þrælahalds og andstæðingar þess gerðu sér vonir um, að hið nýja ríki myndi fylgja sér að málum. Suðurríkjamenn unnu að því öllum árum, að þrælahald yrði leyft í Kansas, en Norðurríkjamenn lögðust jafnfast á móti. Á árinu 1856 gengu sögusagnir um, að þrælahaldarar hefðu flutzt til Kansas frá Missouri og væru farnir að falsa þar atkvæði til að láta líta svo út sem meirihluti væri þar fyrir þrælahaldi. Þetta varð til þess, að á nokkrum stöðum kom til óeirða og jafnvel blóðsúthellinga. Slíkt líkaði John Brown vel. Og þegar fylgjendur þrælahalds gerðu árás á bæinn Lawrence, eyðilögðu prentsmiðjuna þar og brenndu mörg hús til ösku, fannst honum kominn tími til, að hann tæki lögín í sínar eigin hendur. Hann vildi gjalda líku líkt. Í árásinni á Lawrence hafði að vísu ekki nema einn maður látið lífið, og það fyrir slysi. — en fyrr á árinu höfðu nokkrir þrælahalds- andstæðingar verið myrtir, og Brown taldi það heilaga skyldu sína að koma fram hefndum fyrir þessa menn.

Aðfaranótt 24. maí 1856 var gerð árás á þorpið Osawatomie Creek,

en þar bjuggu fylgismenn þrælahalds. Árásarmennirnir voru fáir, John Brown sjálfur og nokkrir sona hans. Þeir voru hraktir frá fyrsta húsinu, sem þeir komu að, en út úr því næsta drógu þeir hús-bóndann, fátækling frá Tennessee að nafni Doyles, og syni hans tvo og skutu þá eða lömdu til bana. Tveimur öðrum þorpsbúum var slátrað á svipaðan hátt. Eftir þessi fimm morð taldi John Brown, að nokkurt jafnvægi hefði náðst og guðs vilji hefði verið framkvæmdur.

Þessa ástæðulausu morðárás er erfitt að skýra á annan hátt en þann, að Brown hafi verið geðveikur. Fórarlömbin voru allt menn, sem ekkert höfðu til saka unnið. En Brown sagði þá alla hafa „framið morð í hjarta sínu“, og því hefði hann gert rétt í að ráða þá af dögum.

Þessir atburðir höfðu víðtæk ari afleiðingar en Brown hafði séð fyrir. Fylgjendur þrælahalds urðu æfir við og leituðu hefnda. Það kom til bardaga, sem kallaður hefur verið orrustan í Osawatomie, en í þeim átökum féll einn sona Johns Browns. Faðirinn tók falli hans með ró; hann taldi sig vita að maður kæmi í manns stað. En það kaldhæðnislegasta við þessar deilur allar var, að þær voru algerlega út í bláinn. Hinum greindari Suðurríkjamönnum var full ljóst, að þrælahaldið var að hverfa úr sögunni. Meira að segja í ríki eins og Missouri var ekki nema áttundi hluti hvíttra íbúa þrælaeigendur, og þess var engin von, að nýju ríkin norðar tækju upp þrælahald. Þegar Kansas var gert að fullgildu ríki árið 1861, voru þar ekki til nema 2 þrælar.

Ofstækismenn eins og John Brown voru þannig að berjast fyrir því, sem hlaut að vinnast, þótt ekkert væri að gert. Og þrælahaldsfylgjendurnir úr Suðurríkjunum hömuðust til að halda í réttindi, sem þeir þó vissu, að þeir myndu aldrei fá notið. Þetta var þó hvorugum aðila alveg ljóst, og John Brown gerði sér síztur manna grein fyrir þessu. Hann þekkti ekki aðrar aðferðir til að koma einhverju fram en að gera árás og ryðja öllu frá, sem hann

taldi standa í vegi fyrir fullnað arsigri strax. Það er ekki út í bláinn, að sumir hafa haldið því fram að enginn einn maður hafi átt jafnmikinn þátt í að koma borgarastyrjöldinni af stað og hann. Að minnsta kosti gerði hann sitt ýtrasta til að magna deilurnar milli þrælaeigendanna í suðri og þrælahaldsandstæðinga norðar í landinu.

Eftir árásina á Osawatomie Creek hélt John Brown austur að Atlantshafsströndinni til þess að særa út fé, sem hann gæti notað til frekari aðgerða. Kansasbúar voru fegnir að vera lausir við hann. Hann hafði þar notað hvert tækifæri til að koma af stað illindum; hann hafði gert smáárásir á þrælaeigendur í Missouri, stolið frá þeim hestum og smyglað strokupraelum til Kanada. Þótt þessar hetjudáðir væru vinsælar meðal andstæðinga þrælahalds í fjarlægum héruðum, vildu Kansasbúar sjálfir helst vera lausir við þær.

Í Austurríkjunum kallaði hann sig John Brown frá Osawatomie, og þar var hann á góðri leið með að verða þjóðhetja. Honum varð sémilega til fjár, og ýmsir tignarmenn sýndu honum virðingu. Heimspekingurinn Emerson kallaði hann „hetju af sjaldgæfu tagi, hreinan hugsjónamann.“ Og þegar Emerson hafði gefið tóninn, þarf ekki að efa, hvernig ýmsir minni spámenn tóku honum.

Brown var þó ekki margmállur, hvað hann hygðist gera næst. Stuðningsmönnum hans nægði að vita, að hann ætlaði að gera árás á einhvern stað í Suðurríkjunum og reyna að fá þrælana til að gera uppreisn gegn húsbændum sínum. Sumarið 1857 átti hann marga fundi með Englendingi að nafni Hugh Forbes, sem hafði barizt með Garibaldi, ítölsku frelsis- hetjunni, í uppreisnartilrauninni 1848. Forbes var ráðinn til að þjálf þá menn, sem John Brown ætlaði sér að ráða til að berjast gegn þrælaeigendunum, þegar uppreisnin væri hafin.

Það lið, sem John Brown á endanum náði saman, var 21 maður, auk hans sjálfs, 16 hvítir